

Sisällys

Saatesanat.....	9
Johdanto.....	13
Varhaiskasvatuksen koulutuksen kehittyminen ja leikin tutkimus.....	13
Mitä leikki on?.....	14

OSA 1. ETKÖ MUISTA, MUISTATKO?

Muisti ja minän kehitys.....	19
Varhaiset muistot minän rakennusaineena.....	21
Episodinen muisti.....	21
Leikkimuistoaineisto.....	23
Eri-ikäiset leikkijät.....	24
Leikkijöiden väliset suhteet.....	27
Tytöjen ja poikien leikistä.....	32
Lapset ja aikuisten työ.....	34
Leikkivien lasten luontosuhde.....	40
Leikin paikat ja välineet.....	42
Mediasuhteet.....	45
Leikki muuttuu.....	48
Kysymyksiä leikkivien lasten ohjaukseen.....	55

OSA 2. LEIKIN VARHAISIA KEHITYSVAIHEITA

Lapsen leikin alku yksilönkehityksessä.....	61
Aikuinen leikkiin johdattelijana.....	62
Sormet sormien lomahan.....	63
Sormi- ja käsileikit osana lastentarhaperinnettä.....	65
Liikkuva lapsi ja esineellinen ympäristö.....	67
Esineet houkuttavat lasta ja välittävät kulttuuria ja kieltä.....	68
Esineellinen toiminta kehityksen näkökulmasta.....	69
Kohti esittävää leikkiä minän eriytymisen kautta.....	73
Samanlainen – erilainen – minä!.....	73
Jäljittely avaa tietä kulttuurisiin merkityksiin ja kieleen.....	74
Pienten lasten ohjauksen ydinkohtia.....	77
Aikuisella on aluksi leikin avaimet.....	77
Varhaiskasvatuksen painotuksia pienten lasten ohjauksessa.....	78
Pienille lapsille mieluisia toimintoja ja kokemuksia.....	80

OSA 3.
ESINETOIMINNASTA ROOLILEIKKIIN

Miksi kuvitteellinen tilanne – miksi lapsi leikkii?	87
Roolileikin keskeinen merkitys ennen kouluikää	89
Roolileikin vaiheita ja kehitystehtäviä	93
Nelivuotias harjoittelee roolien omaksumista	93
Aloittelevia roolileikkijöitä ohjaavan aikuisen tehtäviä	95
Viisivuotias laajentaa leikin suhteita	98
Kuusivuotias suunnittelee ja alkaa tiedostaa asemansa leikkiryhmässä	100
Roolileikin käsitteistöä leikkivien lasten ohjaajille	105
Mistä roolileikki koostuu	105
Leikki ja terapia	115
Kouluiässä roolileikki jatkuu ja sääntöleikit valtaavat alaa	117

OSA 4.
LUOVIEN LEIKKIEN ERITYISMUOTOJA

Näytelmälliset leikit	123
Satuleikit	125
Draama	128
Pedagoginen draamaleikki	131
Nukketeatteri	132
Rakenteluleikit	135
Miksi rakentelua	135
Rakenteluleikin ohjauksen metodiikkaa	138
Rakentelun perusvälineistö	139
Fröbelin palikat	141
Fröbeliläisiä sovelluksia	143
Materiaalina savi, hiekka ja vesi	144
Kokonaisuuksien yhdistäminen	145
Paperin taittelu	147
Paperin leikkely ja revintä	150
Pujottelu, pistely ja ompelu	151

OSA 5.
SÄÄNTÖLEIKIT – LEIKIN TOINEN PÄÄMUOTO

Leikkimään yhteisten sääntöjen mukaan.....	157
Sääntöleikit aikakaudesta toiseen – perinneleikit.....	163
Tutustumis- ja ilmaisuleikkejä	169
Muita sääntöleikkejä	175
Laulu- ja sormileikit	175
Hippa-, väline- ja muita liikuntaleikkejä	181
Sokko-, piilo- ja etsimisleikkejä	195
Tarkkaavaisuusleikkejä	200
Muistileikkejä	202
Matemaattisia ja kielellisiä leikkiharjoituksia	205

OSA 6.
LASTEN LEIKIN JÄRJESTÄMISESTÄ KOULUSSA JA PÄIVÄKODISSA

Leikkikysymyksiä esi- ja alkuopetuksessa	215
Päiväkodin leikin organisoinnin pähkinöitä.....	221
Leikin arviointi ja asema varhaiskasvatuksessa	225
Mitkä asiat ovat lapselle tärkeitä ja missä he tarvitsevat tukea ja ohjausta	229
Lopuksi	235
Lähteet	243
Kirjoittajat	253
Kuvaluettelo.....	255